

Ігор БРИНДАК

Тринадцятого травня виповнюється столітній ювілей від часу чудесних подій, які мали місце у португальському селищі Фатіма. Крім того, на 12-13 травня цього року заплановано візит Папи Франциска до цього місця. І хоча у нашому часописі про цей санктуарій писалося уже неодноразово, однак столітній ювілей і візит понтифіка роблять доречним знову згадати і Фатіму, і чуда, які там відбувалися.□□

Спочатку нагадаємо нашим читачам, що відбувалося у Фатімі сто років тому. Це був період Першої світової війни, у яку також була втягнута і Португалія. Тодішній Папа Венедикт XV закликав правителів держав шукати шляху до миру. Але коли ті його намагання залишилися безрезультатними, то він закликав віруючих молитися до Богородиці за припинення війни. І відповідь на молитву не забарилася. Вона прийшла на самому краї Європи у португальському селищі під назвою Фатіма. Свідками чуда стали троє дітей-пастушків: Франціско Марто, його сестра Жасінта Марто та кузина Люсія Санктош.

Варто уточнити, що розпочалося все не у 1917, а ще у квітні 1916 року. Тоді дітям вперше з'явився ангел Португалії, який ще себе називав ангелом миру. Саме цей небесний вісник і готував дітей до зустрічі з Богородицею. Сама ж Пречиста вперше з'явилася дітям 13 травня 1917 року. І після того її з'яви відбувалися кожного 13 числа протягом шести місяців від травня по жовтень. 13 липня Марія показала дітям пекло і відкрила деякі пророцтва щодо майбутніх подій, у тому числі й щодо закінчення Першої світової війни. Вона також пообіцяла, що при своїй останній з'яві 13 жовтня здійснить велике чудо, яке зможуть побачити всі. У зазначений день у долину з'яв, яка називалася Кова да Ірія, прийшло, за одними даними, 50000, а за іншими - 70000 осіб. Погодні умови цього дня виявилися дуже несприятливими. Від самого ранку йшов сильний дощ, земля розм'якла, люди були у болоті і в поганому настрої. Але побажання дітей згорнути парасолі усі виконали без жодного заперечення. А через декілька хвилин одна з візонерок, Люсія Санктош, вигукнула: «Дивіться на сонце!» Десятки тисяч людей підвели свої очі вгору і побачили щось надзвичайне: хмари розійшлися, а сонячний диск набрав срібного кольору. Але що найдивовижніше, на нього можна було дивитися без жодного болю в очах. Ніхто з присутніх, що спостерігали за цим явищем упродовж 15 хвилин (до речі - без

темних окулярів), не отримав жодних проблем із зором. Згодом сонце затремтіло, стало крутитися, як колесо, і по чергово випускати з себе відблиски кольорів веселки. Внизу все: земля, скелі, дерева, люди - теж забарвлювалися у веселкові кольори. Пізніше небесне світило зробило коло по небу і зигзагоподібними рухами пустилося у бік натовпу. Люди внизу думали, що надходить кінець світу. Чулися викрики: «Чудо», «Я вірю в Бога», «Помилуй мене, Боже» і т.д. Але через десять хвилин сонце повернулося на своє місце, набрало звичного кольору, і вже без болю в очах на нього не можна було дивитися (див. Гонзага де Фонсека, «Фатіма. Марія говорить до світу»// - Львів-Пряшів, стор. 70-72). І ще декілька незвичних явищ сталося у цей момент. Коли «танець сонця» закінчився, усі зауважили, що їхня одежа є цілком суха. Деякі з недужих чи навіть інвалідів, які були на місці події, відразу видужали. «Танець сонця» бачили не тільки у Фатімі, але і в радіусі від 10 до 30 кілометрів довкола неї. Однак жодна астрономічна обсерваторія ні в Португалії, ні в цілому світі нічого незвичного не зафіксувала.

□ На місці події був редактор часопису «O Seculo» Авеліно де Алмейда. Цей часопис був відомий своєю антифатімською пропагандою. Але після подій 13 жовтня Авеліно написав статтю на захист чуда. І, як не дивно, у той же час католицький часопис «A Ordem» хоча й визнав, що там мали місце незвичні феномени, все ж таки закликав вірних не поспішати визнавати їх за чудесні, допоки не будуть з'ясовані усі обставини (див. «Повість о Фатіме, величайшем чуде нашего времени»// - Брюссель, «Жизнь с Богом» - 1991, стор. 28-29). Така позиція релігійного часопису може видатися щонайменше дивною, але вона є цілком правильною. Церква ніколи не спішить із визнанням чогось незвичного за чудо, допоки не перевірить усі «за» і «проти». Остаточо португальський єпископат визнав Фатімське чудо за правдиве аж у 1930 році.

□ Варто нагадати, що у Португалії тоді при владі були антиклерикальні політики, які вели відверту боротьбу з Церквою. Тому після подій 13 жовтня проурядова Португальська федерація вільнодумців випустила спеціальну листівку, у якій серед іншого заявила наступне: «До всіх ліберальних португальців! Реакція наступає! Португальська федерація вільнодумців. Ми бачимо, як клерикальна реакція ставить безглузду комедію у Фатімі, розпалюючи фанатизм і людські забобони. 13 жовтня 1917 було влаштовано, що сонце танцювало фандаго (португальський народний танець - прим. автора). Це жалюгідна спроба повернути португальський народ у темряву минулого. Республіка і ті громадяни, які вірять у славний шлях цивілізації та прогресу, повинні протистояти забобонам і фанатизму. Наш обов'язок - вимагати від республіканської влади зупинити ворожі плани реакції. Не дозволимо відновити середньовіччя! Наші думки повинні звільнитися від гніту релігійних забобонів» (цит. за Талалай Михаил, «Христианские ценности Португалии» (www.port-travel.com)>...>достопримечательности). Як не дивно, автори цієї листівки, незважаючи на всі образливі слова в бік Церкви, фактично теж визнали, що чудо мало місце. Для чого згадується про цю витівку антиклерикалів? Уся справа в тому, що і в наші дні можна почути: мовляв, розповіді про Фатімське чудо - це вигадки церковників. Але, як бачимо, у той час про це писали люди не тільки байдужі, але навіть і ворожі до Церкви. Проте реальних фактів навіть вони заперечити не могли.

Чи були якісь спроби пояснити це явище в раціональний спосіб? Так, у радянський період його пояснювали явищем дисперсії - заломлюванням сонячного світла (напр. див. В. А. Мезенцев, «Енциклопедія чудес. Звичайне у незвичайному»// - Київ, «Веселка» - 1983, книга 1, стор. 75-77). Правда, при тому вказали, що спостерігати за такою дисперсією

можна тільки через закопчене скло. А крім того, ніде не зафіксовано, щоб дисперсія супроводжувалася рухами небесного світила по небу. Тому до Фатіми такі пояснення аж ніяк не підходять.

□ Отож, ми переконалися, що в цьому португальському селищі було чудесне явище. Тепер спробуймо з'ясувати, чи від Бога воно? Це питання тут стоїть недаремно. Бо упродовж останнього часу Фатіма критикується не з раціоналістичного, а з релігійного боку. Тобто чудо як таке не заперечується, але стверджується, що воно начебто походить від злого духа. Чому критики так вважають? Пояснення дають різні, але найбільш чесні з них прямо визнають, що головна причина ось у чому: Фатімське чудо потверджує деякі католицькі догмати. Наприклад, про чистилище, примат Папи та ін. Але чи є це головний критерій у розпізнанні автентичності містичних явищ. Боже Слово з цього приводу подає інші ознаки. Тому й звернемося до Святого Писання. Чи визнає воно, що існують чудеса, які походять від Бога? Так, визнає. Навіть той, хто поверхово знайомий із Біблією, знає, що чуда робили Ісус Христос, апостоли, старозавітні пророки та ін. А чи визнає Писання, що можуть бути чудеса від злого духа? Також визнає. Наприклад, Мт. 24, 23-24; II Сол. 2,9; Одкр. 13, 11-14. А чи є у Слові Божому якийсь критерій, щоб допоміг розрізнити Боже чудо від демонського? Так, є. Ось кілька цитат: «Немає бо такого, хто робив би чуда Моїм ім'ям і міг би незабаром Мене лихословити» (Мк. 9, 39); «Кожен дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, той від Бога. А кожен дух, що не визнає Ісуса Христа - той не від Бога, але антихриста» (I Йо. 4,3); «Ніхто, говоривши під впливом Духа Божого, не скаже «анатема Ісус», і ніхто не може сказати «Господь Ісус» як лише під впливом Духа Святого» (I Кор. 12,3). Однак як заперечення усіх вище вказаних цитат дехто наводить такі євангельські слова: «Багато Мені того дня скажуть: «Господи, Господи! Хіба ми не Твоїм ім'ям пророкували? Хіба не Твоїм ім'ям бісів виганяли? Хіба не Твоїм ім'ям силу чудес творили?» І тоді я їм заявлю: «Я вас не знав ніколи! Відійдіте від Мене ви, що чините беззаконня» (Мт. 7,23). Але тут зовсім не йде мова про демонічні чудеса. Вище вже наводились цитати, у яких виразно говориться, що не може злий дух творити чудеса іменем Ісуса Христа, а Святе Писання не може саме собі перечити. Так про що ж тоді говориться у Мт. 7,23? А мова там іде про людей, які будуть робити правдиві чуда, робити їх Божою силою. Але ті чуда не будуть для цих людей запорукою спасіння. Тому що згодом ці чудотворці впадуть у гординю і втратять життя вічне. Можемо у цьому контексті, наприклад, згадати Юду Іскаріота. Допоки він ходив з Ісусом і належав до дванадцяти апостолів, то також робив чуда (пор. Мт. 10,1) і здійснював він їх Божою силою. Ну а що було далі - ми знаємо. З цієї, власне, причини, коли в Церкві проводяться беатифікаційні чи канонізаційні процеси, то при цьому вважаються недостатніми ті чудеса, які кандидат на проголошення святим робив за життя. Завжди необхідні є чудеса після смерті кандидата.□

А тепер повернемося до Фатіми. Вище вже згадувалося, що спочатку дітям з'явився ангел і в часі однієї із своїх з'яв він їх навчив такої молитви: «Пресвята Трійце! Отець, Син і Дух Святий! У глибокому страсі молюся до Тебе і жертвую Тобі безцінне Тіло і Кров, Душу й Божество Ісуса Христа, присутнього у всіх кивотах Землі заради перепрошення за всі зневаги, богохульства і байдужості, якими Його ображають» (цит. за «Матушка Люсія рассказывает о Фатиме»// - Fatima - 1991, стор. 154). А вже, власне, Пресвята Богородиця 13 липня навчила дітей такої молитви: «Ісусе Христе, відпусти нам наші гріхи, спаси нас від пекельного вогню і веди всі наші душі до неба, зокрема ті, які найбільше потребують Твого милосердя» (там же, стор. 35). А ще одна з молитов, яких

Марія навчила дітей, починалася зі слів: «О Ісусе, я це роблю з любові до Тебе» (там же, стор. 158). Крім того, одна з візіонерок, Жасінта Марто, коли вже помирала у лікарні (у вічність вона відійшла 20 лютого 1920 року), то постійно молилася «Господи Ісусе Христе, я люблю Тебе» (див. «Повість о Фатиме, величайшем чуде нашего времени»// - Брюссель, «Жизнь с Богом» - 1991, стор. 56). Коментарі, як мовиться, зайві. □

Іноді для заперечення Фатіми твердять, що пророцтва, які Марія відкрила дітям, начебто підтасовані, бо записані заднім числом. Це вже очевидна неправда. Аналіз цієї тези вже був у нашому часописі (див. «І знамення велике було на небі»// - «Жива Вода», №10, 2012). Тому повертатись до них немає потреби. А відносно твердження, що чуда у Фатімі не можуть бути правдиві через те, що підтверджують католицькі догмати, доречно згадати слова середньовічного філософа Вільгельма Оккама: «Якщо факти протирічать нашим уявленням, то тим гірше для наших уявлень».

Отож, ми переконалися, що у Фатімі було не просто чудо, а Боже чудо. Але великою проблемою у віруючих людей є те, що вони часто за надзвичайними явищами не бачать головного, а саме - духовного підтексту. Бо всі надприродні явища, які мали місце у післяапостольські часи, не є для того, щоб доповнювати Євангеліє, а тільки, щоб підтвердити те, у що Церква вірила постійно. Тому, хто хоче шукати у Фатімських посланнях якогось нового одкровення, то він його не знайде, бо насправді Богородиця нічого нового не навчала, а нагадала те, чому Церква навчає протягом двох тисяч років. Зокрема, що мир між людьми залежить від того, чи будуть люди у мирі з Богом. Як вже згадувалося, у часі Фатімських подій ще лютувала Перша світова війна. А в часі третьої з'яви Марія сказала: «Війна закінчиться, але образати Бога не припинять, і тоді при Пієві XI розпочнеться друга війна, ще страшніша» (цит. за Антонио А. Борелли, «Фатимская весть: трагедия или надежда»// - Париж «Свет в сторону Востока» 1991, стор. 34-35). Тобто, як бачимо, вибух Другої світової війни був наслідом людських беззаконь. Але в той же час було у Фатімі і запевнення, що завдяки наверненню людей і молитві Церкви вдасться досягнути миру: «Святійший Отець посвятить мені Росію, яка навернеться, і світу на деякий час буде даровано мир» (там же).□

Також Фатіма є потвердженням потойбічного життя, бо при першому ж об'явленні Марія сказала дітям: «Я прийшла з неба». При третьому Вона показала їм пекло. А про одну з їхніх померлих знайомих сказала: «Вона у чистилищі» (див. Н. Н. Непомнящий, А. Ю. Низовский, «Сто великих тайн»// - Москва, «Вече»- 2006, стор. 244-246). Як бачимо, немає у потойбічному житті ніякої реінкарнації, ніякого переселення душ. Є небо, пекло і чистилище. Тобто те, про що можна прочитати у будь-якому католицькому катехизмі. А ще Фатіма навчає, що не потрібно вірити у забобони, адже Богородиця з'являлася саме 13 числа, яке невідомо чому люди вважають нещасливим. Що стосується забобонів, то це теж не є жодним новим одкровенням, бо те, що в них не потрібно вірити, скаже будь-який священик.□

Найкраще звела усі фатімські послання до єдиної тези одна з візіонерок Жасінта Марто: «Якщо б люди перестали образати Господа, то війни б не було і люди б не потрапляли в пекло» (див. «Повість о Фатиме, величайшем чуде нашего времени»// - Брюссель, «Жизнь с Богом» - 1991, стор. 59). Ці слова були і будуть актуальними завжди. Від нас залежить тільки, чи ми до них прислухаємося.

Ігор БРИНДАК. Фатіма: погляд через століття//«Жива вода» № 5 2017